

МИТНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ КРАЇНИ ПОХОДЖЕННЯ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

Шевчук О.М., здобувач

Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

Статтю присвячено актуальній проблемі митно-правових аспектів визначення країни походження лікарських засобів як заходу митно-тарифного регулювання порядку переміщення ліків через митний кордон України. Наведено особливості визначення країни походження лікарських засобів, у тому числі і залежно від їх реєстраційного статусу, перераховано міждержавні угоди про вільну торгівлю ліками.

Ключові слова: лікарські засоби, країна походження, митно-тарифні заходи, митний кордон.

Шевчук А. М. ТАМОЖЕННО-ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ СТРАНЫ ПРОИСХОЖДЕНИЯ ЛЕКАРСТВЕННЫХ СРЕДСТВ / Национальный университет «Юридическая академия Украины имени Ярослава Мудрого», Украина

Статья посвящена актуальной проблеме таможенно-правовых аспектов определения страны происхождения лекарственных средств, как меры таможенно-тарифного регулирования порядка перемещения лекарств через таможенную границу Украины. Приведены особенности определения страны происхождения лекарственных средств, в том числе и в зависимости от их регистрационного статуса, перечислены межгосударственные соглашения о свободной торговле лекарствами.

Ключевые слова: лекарственные средства, страна происхождения, таможенно-тарифные меры, таможенная граница.

Shevchuk A.M. CUSTOMS AND LEGAL ASPECTS OF THE DETERMINATION OF THE COUNTRY OF ORIGIN OF DRUGS / National university of "Law academy of Ukraine named after Yaroslav the Wise", Ukraine

Research devoted to the actual problem of customs and legal aspects of the determination of country of origin of drugs, as a measure of customs and tariff regulation of the order of movement of drugs across the customs border of Ukraine. Peculiarities of origin of drugs, including those based on their registration status, are intergovernmental agreements on free trade drugs.

Key words: drugs, country of origin, customs-tariff measures, customs border.

Питання захисту громадян України від незаконно ввезених лікарських засобів і контролю за їх якістю та безпекою постають особливо актуальними, адже використання неякісних, фальсифікованих, контрабандних, контрафактних лікарських засобів становлять під загрозу життя і здоров'я громадян.

З метою уникнення дії таких факторів державою застосовується досить широкий спектр митно-правових заходів, у тому числі забезпечення заходів митно-тарифного регулювання. Прийнято вважати, що до складових митно-тарифного регулювання належить мито, митна вартість товару, країна його походження, визначення коду товару за УКТЗЕД [1, 68]. Заходи митно-тарифного регулювання порядку переміщення лікарських засобів через митний кордон України полягають у стягненні податків зі ввезених на територію України лікарських засобів, що сприяє захисту національного внутрішнього ринку шляхом корегування внутрішніх цін на українські лікарські засоби вітчизняними товаровиробниками з отриманням ними додаткового прибутку.

Невірне визначення країни походження лікарських засобів використовується недобросовісними суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності для ухилення від сплати податків і зборів у повному обсязі, що негативно відображується на державному бюджеті та безпосередньо впливає на фінансову незалежність нашої країни. Тому питання правових аспектів щодо країни походження лікарських засобів на сьогоднішній день постають особливо актуальними.

Особливостям і проблемам митно-тарифного регулювання присвячені праці багатьох науковців та практиків: І. Бережнюка, А. Василенка, В. Ващенко, П. Венгеля, А. Войцещука, О. Гребельника, В. Настюка, Ю. Дьоміна, Д. Приймаченко, О. Єгорова, Ф. Жоріна, М. Каленського, І. Карамбовича, А. Кирєєва, Б. Кормича, Т. Ліпихіної, В. Науменка, Ю. Пашка, Р. Шишки, М. Шульги та інших науковців. Не зважаючи на вже існуючі наукові доробки, які значно вплинули на розвиток митної справи, на жаль, системний підхід до оцінки складових митно-тарифного регулювання відсутній, дискусійною залишається правова природа визначення країни походження лікарських засобів.

Мета роботи полягає у вивченні митно-правових аспектів визначення країни походження лікарських засобів в сфері порядку переміщення окресленого виду товару через митний кордон України.

Одним з основних завдань митних органів є «застосування відповідно до законів заходів тарифного та нетарифного регулювання при переміщенні товарів через митний кодон України» (ст.11 МК України) [2]. Тарифні заходи регулювання ввезення товару на митну територію України та вивезення товару з цієї території полягають у застосуванні різних ставок мита залежно від країни походження товару.

Країна походження лікарських засобів визначається з метою застосування тарифних заходів регулювання ввезення даного товару на митну територію України та вивезення з цієї території, а також забезпечення обліку ліків у статистиці зовнішній торгівлі [3, 188].

Слід зазначити, що ввезення зареєстрованих та незареєстрованих лікарських засобів нормативно закріплено ст.17 Закону «Про лікарські засоби» [4], а також наказом МОЗ України «Порядок ввезення на територію України незареєстрованих лікарських засобів, стандартних зразків, реагентів» від 26.04.2011 р. № 237 [5].

Визначення країни походження лікарських засобів здійснюється на основі принципів міжнародної практики. Згідно зі ст.277 МК України 2002 р., країною походження товару вважається країна, в якій товар був повністю вироблений або підданий достатній переробці відповідно до критеріїв, встановлених цим Кодексом [2].

Правові основи визначення країни походження переміщуваного через митний кордон товару регулюються низкою нормативних актів. Так, Розділ XII МК України 2002 р. «Країна походження товару» містить окрему главу 49, присвячену основним критеріям та порядку визначення країни походження товару. Також даним розділом передбачено тлумачення поняття товарів, що повністю вироблені в країні, та умов визнання їх такими; надано поняття критерію достатньої переробки товарів та порядок його визначення, а також порядок підтвердження походження товару і підстави надання митними органами України відмови у вивезенні товарів за межі митної території України [2].

Слід зазначити, що ст.18 Закону України «Про Єдиний митний тариф» від 05.02.92 р. № 2097-ХІІ присвячено визначенню походження товарів, повністю вироблених або достатньо перероблених у спеціальних економічних зонах, розташованих на території України, при ввезенні на митну територію України [6].

Важливе значення у визначенні країни походження товару відіграє Міждержавна угода Співдружності Незалежних Держав «Умови, що визначають країну походження товару», підписана в Москві 14 вересня 2007 року (Закон України 18 лютого 2009 року № 996-VI), відповідно до якої лікарські засоби «містяться у Переліку умов виробничих та технологічних операцій, при виконанні яких товар вважається таким, що походить з тієї країни, в якій вони мали місце» [7; 8]. Згідно з Угодою, країною походження лікарських засобів за кодом згідно з УКТ ЗЕД 3004 вважається та, у якій виготовлено матеріали тієї самої позиції, що й продукт, які входять до складу даного лікарського засобу, вартість яких не перевищує 50% ціни кінцевої продукції. Країною походження лікарських засобів за кодом згідно з УКТ ЗЕД 3003 вважається та, у якій виготовлено матеріали будь-яких позицій, що входять до складу даного засобу, вартість яких складає до 20% ціни кінцевої продукції [7].

Визначення країни походження товару суттєво впливає на застосування ставок мита і ґрунтується на трьох складових, що відображаються у сертифікаті походження товару, який супроводжує кожен товарну партію [9, 62]:

- визначення країни виробника товару;
- безпосередня закупівля товару;
- безпосереднє відвантаження товару.

Митні органи приділяють особливу увагу правильності визначення країни походження лікарських засобів [10]. Відповідно до ст.277 МК України 2002 р [2] та постанови КМ України «Про затвердження Порядку визначення країни походження товару, що переміщується через митний кордон України» від 12 грудня 2002 р. № 1864, відомості про країну походження переміщуваного товару зазначає декларант у вантажно-митній декларації, що подається митному органу під час митного оформлення, на підставі сертифіката чи декларації про походження товару [11].

Декларація про походження товару – це заява виробника чи експортера про країну походження товару, засвідчена ними або органом, уповноваженим видавати сертифікати (п.4 Порядку № 1864). У разі невірної оформленого сертифікату і (або) неможливості достовірно визначити країну походження лікарських засобів, така країна вважається невідомою, а операції з переміщення таких товарів підлягають сплаті мита за повними ставками (п.7 Порядку № 1864) [11].

Що стосується декларування країни походження незареєстрованих лікарських засобів, то воно може здійснюватися двома шляхами [12, 17]:

- перенесення країни походження з оригінального інвойсу, який додається до вантажу,
- подання сертифіката походження товару.

Проте такі документи може вимагати МОЗ при видаванні дозволу на ввезення незареєстрованих лікарських засобів.

З метою впорядкування контролю за правильністю визначення країни походження товарів, що переміщуються юридичними особами через митний кордон України, видано наказ Держмитслужби України «Про затвердження Порядку роботи відділу митних платежів регіональної митниці, митниці при здійсненні контролю за правильністю визначення країни походження товарів, що переміщуються через митний кордон України, та прийняття рішень про визначення країни походження товару» від 09.11.2009 № 1070, де прописано порядок визначення країни походження товарів та прийняття попереднього рішення про країну походження товару [13].

Порядок прийняття попереднього рішення про країну походження товару, в тому числі лікарських засобів, врегульовано відповідним наказом Держмитслужби України від 08.11.2005 № 1088, яким встановлюється форма та порядок заповнення письмової заяви щодо попереднього рішення, а також граф попереднього рішення. Попереднє рішення – це рішення митного органу про країну походження товару, прийняте до моменту надання митному органу цього товару для митного оформлення (п.1.3 Порядку № 1088). Попереднє рішення є обов'язковим для всіх митних органів України і діє протягом 3-х років із дня його прийняття, якщо воно не відкликано або його дію не припинено [14].

Слід зазначити, що в рамках діючих міждержавних угод про вільну торгівлю (з країнами СНД та Республікою Македонія) можливе звільнення від сплати мита при імпорті лікарських засобів. Таке звільнення здійснюється при дотриманні умов, що встановлені кожною угодою:

- наявність сертифіката про походження товару (сертифікату переміщення),
- виконання правил прямого відвантаження (прямого транспортування)
- виконання правил безпосередньої закупівлі.

Звільнення від сплати мита (за винятком окремих товарів, визначених Протоколами до відповідної двосторонньої угоди) здійснюється за умови виконання всіх умов, що перелічені у відповідній Угоді про вільну торгівлю.

Доцільно навести перелік міждержавних угод про вільну торгівлю лікарськими засобами між Урядом України та Урядом:

- Азербайджанської Республіки від 28.07.1995 [15],
- Республіки Білорусь від 17.12.1992 [16],
- Республіки Вірменія від 07.10.1994 [17],
- Республіки Грузія від 09.01.1995 [18],
- Республіки Молдова від 29.08.1995 (діє за умови підтвердження походження товарів шляхом подання сертифікату СТ-1 закупівлі товару резидентом однієї з держав учасниць Угоди про створення зони вільної торгівлі) [19],
- Республікою Македонія від 18.01.2001 [20],
- Республіки Таджикистан від 06.07.2001 (про науково-технічне співробітництво [21],
- Киргизької Республіки від 26.05.1995 [22],

- Республіки Казахстан від 17.09.1994 [23],
- Урядом Туркменистану від 05.11.1994 [24],
- Урядом Російської Федерації від 24.06.1993 [25].

Таким чином, правила визначення країни походження лікарських засобів відіграють важливу роль у застосуванні державних митно-тарифних засобів регулювання зовнішньої торгівлі. Відсутність або недостовірність інформації щодо країни походження лікарського засобу, що переміщується через митний кордон України, може утворити для експортера нездоланні перешкоди у вигляді застосування в країні імпорту повних ставок ввізного мита, що підвищить вартість переміщуваного товару.

Отже, визначення країни походження лікарських засобів, як захід митно-тарифного регулювання порядку переміщення лікарських засобів через митний кордон України, суттєво впливає на нарахування податків зі ввезених на територію України лікарських засобів, що сприяє поповненню державного бюджету, що безпосередньо забезпечує фінансову незалежність країни, та захисту національного внутрішнього ринку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Науменко В.П. Митні правила в блок-схемах з коментарями: довідковий посібник / В.П. Науменко, Д.О. Бакуменко. – Одеса: Пласке, 2008. – 144 с.
2. Митний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 38. – Ст. 288.
3. Шишка Р.Б. Митне право України: навчальний посібник / Р.Б. Шишка, В.В. Сергієнко. – Харків: Еспада, 2002. – 296 с.
4. Про лікарські засоби: Закон України від 04.04.1996 р. № 123/96 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 22. – Ст. 86.
5. Про затвердження порядку ввезення на територію України незареєстрованих лікарських засобів, стандартних зразків, реагентів: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 26.04.2011 № 237 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 63. – Ст. 2508. – С. 24.
6. Про Єдиний митний тариф: Закон України від 05.02.1992 р. № 2097-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 19. – Ст. 259.
7. Угода про Правила визначення країни походження товарів у Співдружності Незалежних Держав (укр/рос): Міжнародний документ від 20.11.2009 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 77. – Ст. 2343
8. Про ратифікацію Угоди про Правила визначення країни походження товарів у Співдружності Незалежних Держав: Закон України від 06.07.2011 № 3592-VI // Офіційний вісник України. – 2011. – № 59. – С. 14. – Ст. 2343.
9. Терещенко С. Основи митного законодавства України: питання теорії та практики зовнішньоекономічної діяльності: навчальний посібник [для студентів вищ. та середн. спец. навч. закл.] / С. Терещенко. – К.: АТ «Август», 2001. – 422 с.
10. Щодо запобігання необґрунтованому підвищенню цін на лікарські засоби: Лист Державної митної служби України від 27.10.2008 р. № 11/2-16/11703-ЕП // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v1703342-08>
11. Про затвердження Порядку визначення країни походження товару, що переміщується через митний кордон України: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.12.2002 р. № 1864 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 51. – Ст. 2299. – С. 53.
12. Шиловський Л. Питання ввезення незареєстрованих ліків / Леонід Шиловський, Андрій Горбатенко // Щотижневик «Аптека». – 2011. – № 785 (14). – С. 17.
13. Про затвердження Порядку роботи відділу митних платежів регіональної митниці, митниці при здійсненні контролю за правильністю визначення країни походження товарів, що переміщуються через митний кордон України, та прийняття рішень про визначення країни походження товару: Наказ Державної митної служби України від 09.11.2009 р. № 1070 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 101. – Ст. 3563. – С. 370.

14. Про затвердження Порядку прийняття попереднього рішення про країну походження товару та про внесення зміни до наказу Держмитслужби України від 28.12.99 № 864: Наказ Держмитслужби України від 08.11.2005 № 1088 // Офіційний вісник України. – 2005 р. – № 47. – С. 122. – Ст. 2965.
15. Угода між Урядом України та Урядом Азербайджанської Республіки про вільну торгівлю: Міждержавна угода від 28.07.1995. // Офіційний вісник України. – 2008. – № 22. – С. 86. – Ст. 655.
16. Угода між Урядом України і Урядом Республіки Беларусь про вільну торгівлю: Міждержавна угода від 17.12.1992 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=112_007
17. Угода між урядом України та Урядом Республіки Вірменія про вільну торгівлю: Міждержавна угода від 07.10.1994 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 57. – С. 188. – Ст. 2018.
18. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Грузія про вільну торгівлю: Міждержавна угода від 09.01.1995 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 94. – С. 55. – Ст. 3455.
19. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Молдова про вільну торгівлю: Міждержавна угода від 29.08.1995 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=498_073
20. Угода про вільну торгівлю між Республікою Македонія та Україною: Міждержавна угода від 18.01.2001 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=807_200
21. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Таджикистан про науково-технічне співробітництво: Міждержавна угода від 06.07.2001 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://qdpro.com.ua/documents/11786>
22. Угода між Урядом України та Урядом Киргизької Республіки про вільну торгівлю: Міждержавна угода від 26.05.1995 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=417>
23. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Казахстан про вільну торгівлю: Міждержавна угода від 17.09.1994 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/398_008/print1322214235263528
24. Угода між Урядом України та Урядом Туркменистану про вільну торгівлю: Міждержавна угода від 17.09.1994 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 30. – С. 388. – Ст. 1594.
25. Угода між Урядом України та Урядом Російської Федерації про вільну торгівлю: Міжнародний документ від 24.06.1993 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 50. – С. 337. – Ст. 3367.

УДК 351.811: 342.565.4

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ СУДОВОГО ПРЕЦЕДЕНТУ В ПРОЦЕСІ РОЗГЛЯДУ СПРАВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З БЕЗПЕКОЮ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Ширіна С.А., аспірант

Запорізький національний університет

У науковій статті досліджуються місце та роль судового прецеденту в правовій системі України. Аналізуються тенденції законодавчого закріплення можливості застосування прецедентів у